

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Cezary Olszewski
Sędziowie:	SO Małgorzata Szostak-Szydłowska SSO Mirosław Krzysztof Derda (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2016 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa L. B.

przeciwko M. Ż.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda L. B. od wyroku Sądu Rejonowego w Ełku z dnia 19 lutego 2016 r. I C 952/15

I. Oddala apelację.

II. Zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego przed Sądem II Instancji.

SSO Cezary Olszewski SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska SSO Mirosław Krzysztof Derda

Sygn. akt: I Ca 133/16

UZASADNIENIE

Powód L. B. wniósł o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych - jakimi są wyroki Sądu Rejonowego w Ełku Wydziału I Cywilnego z 26 lutego 2014r. (sygn. akt I C 928/13) oraz Sądu Okręgowego w Suwałkach Wydziału I Cywilnego z 17 czerwca 2014r. (sygn. akt I Ca 198/14) zaopatrzone w klauzule wykonalności oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania.

Wskazał, że po nadaniu wyrokom klauzul wykonalności wpłacił w całości objęte tytułami wykonawczymi kwoty. Podniósł, że dokonując wpłaty w kancelarii komorniczej wyraźnie oznaczył, jakiego konkretnie postępowania egzekucyjnego dokonywana przez niego wpłata dotyczy i tym samym skorzystał z uprawnienia przyznanego dłużnikowi na mocy art. 451 k.c.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa argumentując, że ze względu na specyfikę postępowania egzekucyjnego nie ma w nim zastosowania art. 451 k.c., zaś dokonywane przez dłużnika wpłaty powinny być dzielone w ramach grupy dłużników tej samej kategorii w częściach równych. Ponadto podniosła, iż powód dokonując przedmiotowej wpłaty nie wskazał, na poczet jakiej wierzytelności ma być ona zaliczona. Pozwana wniosła także o zasądzenie od powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 19 lutego 2016 r. Sąd Rejonowy w Elku I Wydział Cywilny oddalił powództwo oraz zasądził od powoda L. B. na rzecz pozwanej M. Ż. kwotę 617 zł (sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Z ustaleń dokonanych przez Sąd Rejonowy wynika, iż wyrokiem z 26 lutego 2014r. Sąd Rejonowy w Elku w sprawie I C 928/13 oddalił powództwo L. B. i zasądził od niego na rzecz pozwanej M. Ż. kwotę 2417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Z kolei wyrokiem z 17 czerwca 2014r. w sprawie I Ca 198/14 Sąd Okręgowy w Suwałkach oddalił apelację L. B. i zasądził od niego na rzecz M. Ż. kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Powyższym wyrokiem zostały nadane klauzule wykonalności w zakresie kosztów procesu postanowieniami Sądu Okręgowego w Suwałkach z 7 lipca 2014r. oraz 5 sierpnia 2014r.

Na wniosek M. Ż. w dniu 23 października 2014r. zostało wszczęte przeciwko L. B. w sprawie Km 1962/14 postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Elku A. C.. W tym samym czasie przed tym Komornikiem toczył się także szereg innych spraw wszczętych przeciwko L. B. z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz licznych osób fizycznych i prawnych, w tym także inne postępowanie egzekucyjne z wniosku M. Ż. o świadczenie pieniężne – sygn. akt Km 1813/14. Postępowania te toczą się do chwili obecnej.

W dniu 23 października 2014r. zostało przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Elku A. C. wystosowane do L. B. zawiadomienie o wszczęciu egzekucji. We wniosku egzekucyjnym mowa jest o tym, że wierzycielka M. Ż. wskazała jako sposób egzekucji egzekucję z 1/2 niewydzielonej części nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Elku prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...). L. B. odebrał to zawiadomienie 12 listopada 2014r. W dniu 23 października 2014r. Komornik wystosował także do wyżej wymienionego zawiadomienie o zajęciu ułamkowej części nieruchomości, które ten odebrał 12 listopada 2014r. W treści zawiadomienia mowa była o tym, że przedmiotem egzekucji są następujące kwoty: 3.017 zł tytułem kosztów procesu, 300 zł tytułem kosztów zastępstwa w egzekucji, 497,55 zł tytułem opłaty egzekucyjnej oraz 4,88 zł tytułem wydatków gotówkowych.

W dniu 19 maja 2015r. L. B. dokonał w kancelarii komorniczej wpłaty kwoty 3972,77 zł wskazując w rubryce „nazwa należności” sygnaturę sprawy Km 1962/14.

Cała wpłata dokonana przez L. B. została przez Komornika rozdysponowana na koszty egzekucyjne, a w zasadniczej części na zwrot wierzycielom uiszczonych zaliczek na pokrycie wynagrodzenia biegłego sądowego T. S. za sporządzenie operatu szacunkowego nieruchomości stanowiącej przedmiot egzekucji oraz koszty doręczenia korespondencji. Tenże zwrot nastąpił na rzecz wierzycieli; M. Ż. (w sprawach: Km 1962/14 – w kwocie 305,88 zł – w tym 0,17 zł na zwrot zaliczki, 1,50 zł na przelew, 4,21 zł na znaczki i 300 zł na koszty zastępstwa oraz Km 1813/14 w kwocie 2767,50 zł – w tym: 2766,00 zł na zwrot zaliczki i 1,50 zł na przelew) oraz M. K. (w sprawie Km 1068/11 w kwocie 899,39 zł – w tym na zwrot zaliczki 897,89 zł i na przelew 1,50 zł).

Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód oparł swoje powództwo przeciwegzekucyjne na przesłance, o której mowa w art. 840 par. 1 pkt. 2 kpc. Zgodnie z tym przepisem dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Przykładem zdarzenia, o jakim mowa w powyższym przepisie jest spełnienie w całości świadczenia przez dłużnika. W niniejszej sprawie rozstrzygnąć należało, czy takie zdarzenie miało miejsce.

Niewątpliwie w dniu 19 maja 2015r. L. B. dokonał w kancelarii komorniczej wpłaty kwoty 3972,77 zł. Nie jest trafny zarzut pozwanej, jakoby dłużnik nie określił tytułu tej wpłaty. Na dokumencie potwierdzającym wpłatę widnieje bowiem sygnatura sprawy, której wpłata miała dotyczyć. Także wysokość wpłaty odpowiada wysokości wierzytelności będącej przedmiotem tej sprawy powiększonej o koszty postępowania egzekucyjnego. Powyższe okoliczności wskazują jednoznacznie na zamiar dłużnika spłacenia konkretnej wierzytelności, której dotyczyło postępowanie Km 1962/14.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż zasady zarachowania z art. 451 kc nie znajdują zastosowania, jeżeli wierzyciel jest zaspokajany w drodze egzekucji. Odwołał się przy tym do poglądów prezentowanych w doktrynie.

Uzyskanie środków pieniężnych w toku postępowania egzekucyjnego nie ma bowiem charakteru całkowicie swobodnej decyzji dłużnika, ale następuje ono w sytuacji przymusu państwowego. Wprawdzie w niniejszej sprawie otrzymana przez Komornika suma nie została przez niego uzyskana np. na skutek sprzedaży zajętego mienia, lecz przez wpłatę samego dłużnika, jednakże to właśnie sam fakt prowadzenia przeciwko dłużnikowi postępowania przez organ egzekucyjny skłonił go do spłaty zadłużenia, a jako, że wcześniej przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego przez kilka miesięcy nie dokonał on zapłaty na rzecz wierzycielki to jest dalece prawdopodobnym, że w sytuacji, gdyby takie postępowanie egzekucyjne by się nie toczyło to takiej wpłaty wciąż by on nie dokonał. D. dokonał wpłaty po upływie ponad pół roku od powzięcia informacji o wszczęciu egzekucji oraz, co znamienne, już w 8 dni od otrzymania zawiadomienia o terminie opisu i oszacowania ułamkowej części nieruchomości.

Ponadto Sąd wskazał, że art. 451 k.c. dotyczy sytuacji, gdy wpłaty dokonywane są wprost wierzycielowi. Tymczasem w przedmiotowej sprawie wpłata kwoty 3972,77 zł miała miejsce w kasie kancelarii komorniczej. Poza tym Komornik Sądowy A. C. prowadził szereg postępowań egzekucyjnych przeciwko dłużnikowi na rzecz różnych wierzycieli, zaś wskazany przepis dotyczy sytuacji, gdy dłużnik ma większą liczbę zobowiązań, lecz wobec jednego wierzyciela.

Skoro dłużnik płacąc Komornikowi określoną kwotę nie mógł wybrać świadczenia, na poczet którego ją uiszcza bez znaczenia w tej konkretnej sprawie jest okoliczność wiedzy dłużnika lub jej braku na temat wszczęcia egzekucji z należącej do niego nieruchomości w tamtym czasie, którą to okoliczność powód na rozprawie podnosił.

W związku z tym, że w opisanym stanie faktycznym nie znajduje zastosowania art. 451 k.c. to podział sumy uzyskanej przez Komornika winien był nastąpić według art. 1023 i następnych kpc.

Jak stanowi art. 1023 § 1 kpc organ egzekucyjny sporządza plan podziału pomiędzy wierzycieli sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości. Z kolei § 2 stanowi o tym, że plan podziału powinien być sporządzony także wtedy, gdy suma uzyskana przez egzekucję z ruchomości, wynagrodzenia za pracę lub wierzytelności i innych praw majątkowych nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli. Do powyższego katalogu należy także zaliczyć środki pieniężne jako rzeczy ruchome *sui generis*. Ustawodawca nie przewidział tutaj rozróżnienia na pieniądze odebrane przez Komornika dłużnikowi np. znalezione w miejscu jego zamieszkania dłużnika oraz wpłacone przez niego z jego własnej inicjatywy. Nie ma zatem zasadniczej różnicy między gotówką znajdującą się w mieszkaniu dłużnika a gotówką znajdującą się w jego portfelu, kiedy przychodzi do kancelarii (...).

Mając powyższe na względzie Sąd Rejonowy uznał, że świadczenie dłużnika L. B. w sprawie prowadzonej przed Komornikiem sądowym A. C. pod sygnaturą Km 1962/14 nie zostało spełnione. Tym samym nie zaistniała przesłanka, o której mowa w art. 840 par. 1 pkt. 2 kpc i należało orzec jak na wstępie.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach Sąd Rejonowy wskazał art. 98 § 1 kpc.

Powód L. B. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 451 kc poprzez jego błędną wykładnię i wskazanie, że w toku postępowania egzekucyjnego dłużnik, którym był powód, dokonując samodzielnie wpłaty w kancelarii komorniczej nie mógł wybrać długu który spłaca, przy założeniu, że przeciwko dłużnikowi toczy się kilka postępowań egzekucyjnych.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego:

a) art. 233 § I kpc - przez błędną ocenę stanu faktycznego oraz przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez pobieżną ocenę dowodów lub przeoczenie dowodów zebranych w sprawie.

b) art. 1023 kpc w związku z art. 1025 kpc- poprzez błędne zastosowanie w sytuacji, gdy przepis ten nie znajduje zastosowania, „a mianowicie, gdy dłużnik dokonał wyboru długu i jego spłaty bezpośrednio w kancelarii komorniczej (oznaczając spłacaną wierzytelność), a więc komornik nie powinien wówczas dokonywać planu podziału uzyskanej kwoty;

c) art. 98 kpc w zw. z rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) Dz.U. nr 163 poz. 1349 ze zm. poprzez zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu, podczas gdy powództwo powinno zostać uwzględnione.

Mając powyższe na uwadze, wniósł o zmianę wyroku poprzez:

1. pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych:

a) wyroku Sądu Rejonowego w Elku z 26 lutego 2014r., sygn. akt I C 928113 zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem z 7 lipca 2014r. - w całości;

b) wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z 17 czerwca 2014r., sygn. akt I Ca 198114, zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem z 5 sierpnia 2014r.- w całości

2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Ewentualnie - na wypadek uznania przez Sąd, że sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy lub zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, na podstawie art. 386 4kpc wnoszę o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za I i II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację należy uznać za niezasadną.

Sąd II instancji w całości podziela ustalenia dokonane przed Sądem Rejonowym oraz ocenę prawną wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne, dlatego też nie zachodziła potrzeba przywoływania ich w pełnym brzmieniu.

Reguły interpretacyjne art. 451 kc nie znajdują zastosowania, jeżeli wierzyciel zaspokajany jest w drodze egzekucji, a nie przez dobrowolną zapłatę (por. post. SN z 14.1.1957 r., IV CR 589/55, (...) 1957, Nr 12; (...) 1958, Nr 2), albo w postępowaniu upadłościowym. Koszty egzekucyjne nie są należnością uboczną w rozumieniu art. 451 KC, lecz odrębnym długiem, który pozostaje w związku z podjęciem czynności egzekucyjnych (wyr. SN z 7.6.2002 r., IV CKN 1155/00, B. (...), Nr 2- Art. 451 KC T. II red. P. 2015, wyd. 8/P..

Do tej linii orzecniczej odwołał się Sąd Rejonowy w Olecku dokonując wykładni przepisu art. 451 kc. Sąd Okręgowy akceptuje to stanowisko w całości jako ugruntowane i nie budzące większych kontrowersji.

Chybione jest też twierdzenie, iż spełnienie świadczenia w toku egzekucji do rąk organu egzekucyjnego należy traktować tak samo jak spełnienie świadczenia do rąk wierzyciela z pominięciem organu egzekucyjnego. Jest to bowiem sytuacja zgoła odmienna. W doktrynie i judykaturze rozróżnienia tych sytuacji dokonywano najczęściej przy interpretacji przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, które przewidują pobranie opłat egzekucyjnych w zależności od tego czy świadczenie zostało wyegzekwowane staraniem organu egzekucyjnego czy też bez takiego udziału. Pomimo tego, iż poglądy prezentowano na tle innej ustawy znajdują one zastosowanie również w sprawie niniejszej, bowiem mają walor bardziej ogólny.

Zagadnienie dotyczące wysokości opłaty należnej organowi egzekucyjnemu w sytuacji, gdy po wszczęciu egzekucji dłużnik spełnia świadczenie w całości lub częściowo do rąk wierzyciela dłuższy czas budziło kontrowersje. W doktrynie prezentowane było stanowisko – podtrzymywane niekiedy nadal - że świadczenie uiszczone przez dłużnika bezpośrednio do rąk wierzyciela w toku postępowania egzekucyjnego należy traktować jako świadczenie wyegzekwowane... niezależnie od tego, czy skutek takiej wpłaty wierzyciel złożył wnioszek o umorzenie postępowania czy też nie (tak: Mariusz Biezuński, Paweł Biezuński Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji). Mimo, że niekiedy stanowisko takie prezentują również sądy to jest ono błędne i nie zasługuje na aprobatę.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego po nowelizacji art. 49 ustawy o k.s.e dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2007 roku o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wyraźnie zarysowane jest stanowisko, że spełnienie świadczenia przez dłużnika bezpośrednio wierzycielowi w toku wszczętego wcześniej postępowania egzekucyjnego oznacza, że to nie działania komornika doprowadziły do zaspokojenia wierzyciela, ale nastąpiło to na skutek pozaegzekucyjnych czynności dłużnika (zob. uchwałę SN z 12.02.2009 roku III CZP 142/08). Również Trybunał Konstytucyjny w wyrokach z dnia 17.05.2005 roku (P 6/04) i 18.05.2006 roku (P 18/05) podkreślał, że wysokość opłaty powinna być powiązana z efektywnością działań organu egzekucyjnego, a dłużnik nawet po wszczęciu egzekucji nie jest pozbawiony możliwości dobrowolnego spełnienia świadczenia.

Zauważyć jednak należy, iż poglądy te prezentowano w sytuacji spełnienia świadczenia do rąk wierzyciela z pominięciem organu egzekucyjnego, a taka sytuacja w przedmiotowej sprawie nie wystąpiła. Powód spełnił świadczenie w kancelarii komorniczej, co oznacza że doszło do wyegzekwowania świadczenia. W takiej sytuacji art. 451 kc w ogóle nie znajdują zastosowania, bowiem wierzyciel zaspokajany jest w drodze egzekucji.

Dłużnik spełniając świadczenie w wyżej opisany sposób nie może wprowadzać własnych reguł podziału sumy uzyskanej z egzekucji, gdyż ta materia została uregulowana w przepisach rangi ustawowej, przytoczonych szczegółowo w uzasadnieniu orzeczenia Sądu I instancji. Ewentualne błędy w zakresie sposobu podziału wyegzekwowanej kwoty przez organ egzekucyjny nie należą do materii objętej powództwem przeciwegzekucyjnym, dlatego nie podlegają dalszemu omówieniu.

Zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w szczególności art. 233 § 1 kpc należy uznać za nietrafne. Skarżący wskazał, iż Sąd dokonał błędnej oceny materiału dowodowego, nie rozważył wszechstronnie zebranych dowodów, dokonał pobieżnej oceny tego materiału i przeoczył dowody w sprawie, jednak nie sprecyzował w jakim zakresie.

Wskazać należy, że zarzut obrazy prawa procesowego, polegający na dokonaniu przez Sąd błędnych ustaleń faktycznych niezgodnych z treścią materiału dowodowego, nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna. Tymczasem ocenie dowodów dokonanej przez Sąd I instancji takich zarzutów postawić nie można. Sąd Rejonowy ocenił dowody w ich całokształcie i wzajemnym powiązaniu. Stosownie do wymogów art. 328 § 2 k.p.c. wyjaśnił wyczerpująco w motywach zaskarżonego postanowienia, jakimi przesłankami kierował się dokonując oceny dowodów, zarówno ze źródeł osobowych, jak i przedłożonych przez strony dokumentów, a przedstawiony wywód nie uchybia zasadom logiki.

Z powyższych względów na podstawie przepisu art. 385 kpc orzeczono o oddaleniu apelacji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie przepisu art. 98 kpc w związku z § 2 ust. 3 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Cezary Olszewski SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska